

Dr inż. Agata Malak-Rawlikowska
Prof. dr hab. Edward Majewski
Wydział Nauk Ekonomicznych SGGW

Ocena trwałości krótkich łańcuchów żywnościowych w wybranych krajach

Abstrakt wystąpienia – seminarium IRWiR PAN 1 kwietnia 2019 r.

W Unii Europejskiej podejmowane są liczne działania mające na celu wsparcie lokalnych systemów żywnościowych (*Local Food Systems - LFS*) i krótkich łańcuchów dostaw żywności (*Short Food Supply Chains - SFSC*). Oczekuje się, że systemy te przyczynią się do rozwoju lokalnych społeczności, zapewnią producentom rolnym większe dochody, przyczynią się do dywersyfikacji działalności na obszarach wiejskich i będą bardziej przyjazne środowisku naturalnemu, niż konwencjonalne, długie łańcuchy żywnościowe.

Znaczenie krótkich łańcuchów dostaw, a w szczególności ich wpływ na konkurencyjność producentów rolnych i rozwój obszarów wiejskich, jest stosunkowo od niedawna przedmiotem zainteresowania środowiska naukowego. Raporty IPTS (2013) i Kneafsey et al. (2013) podsumowują ostatnie badania dotyczące roli krótkich łańcuchów dostaw, omawiając potencjalne korzyści. Jednakże, jak zauważają autorzy niniejszych opracowań, w dotychczasowych badaniach dominuje głównie podejście jakościowe. Dlatego też istnieje wyraźna potrzeba ilościowych badań umożliwiających pomiar efektów społeczno-ekonomicznych i środowiskowych sprzedaży w ramach SFSC.

Wobec powyższego, w opracowaniu przedstawiamy ocenę ekonomicznych, środowiskowych i społecznych aspektów trwałości (*sustainability*) dostaw żywności poprzez krótkie łańcuchy żywnościowe. Jest ona efektem badań prowadzonych w ramach projektu Strength2Food¹. Do oceny wykorzystano zestaw wskaźników zawierający między innymi: premię cenową (*Price Premium*), wartość dodaną w łańcuchu (*Chain Value Added*), pracochłonność (*Labour to production ratio*), *food miles*, ślad węglowy (*Carbon Footprint*), równość płci (*Gender equality*), siłę przetargową (*Bargaining Power*) i subiektywną ocenę kanału sprzedaży (*Chain Evaluation*). Wyniki dla krótkich kanałów dostaw (maksimum 1 ogniwo pośrednie) porównano z wynikami dla łańcuchów długich (2 lub więcej ogniw pośrednich).

Prezentacja przedstawia wyniki badań prowadzonych w Polsce, Francji, Włoszech, Norwegii, Wielkiej Brytanii, a także na Węgrzech oraz w Wietnamie. Dane zebrano łącznie z 208 podmiotów (głównie gospodarstw), które dostarczały produkty zarówno poprzez krótkie, jak i długie kanały sprzedaży. Ocenie poddano w sumie 486 łańcuchów dostaw, w tym 318 krótkich i 168 długich.

Wyniki wskazują, że rolnicy zwykle uczestniczą w więcej niż jednym kanale sprzedaży, dywersyfikując dostawy pomiędzy długimi i krótkimi łańcuchami dostaw. Stwierdzono znaczne różnice w poziomie wskaźników ekonomicznych. Sprzedaż poprzez krótkie kanały, przynosi

¹ S2F – Strength2Food Project - Strengthening European Food Chain Sustainability by Quality and Procurement Policy. This project received funding from the European Union's Horizon 2020 research and innovation programme under grant agreement No 678024.

więcej korzyści ekonomicznych w przeliczeniu na jednostkę produktu. Wydaje się natomiast, że dłuższe łańcuchy, wbrew oczekiwaniom, generują mniej negatywnych skutków dla środowiska mierzonych poprzez *food miles* i *carbon footprint* w przeliczeniu na jednostkę. Wynika to z bardziej efektywnego wykorzystania środków transportu w tych kanałach. Wyniki sugerują także, że rolnicy postrzegają SFSC jako te, które zapewniają im większą siłę przetargową w relacjach z odbiorcami.

IPTS (2012) DG JRC/IPTS (2013) Economics of Food Quality Assurance and Certification schemes manages within an Integrated Supply Chain, Administrative Arrangement N° 2, Deliverable 5.6 Final Report
http://agrilife.jrc.ec.europa.eu/documents/FinalReport_rev.pdf

Kneafsey M, Venn L, Schmutz U., Bálint B., Trenchard L., Eyden-Wood T., Bos E., Sutton G., Blackett M. Ed.: Santini F., Gomez y Paloma S., (2013). Short Food Supply Chains and Local Food Systems in the EU. A State of Play of their Socio-Economic Characteristics, 2013 European Union, 2013,
<http://ftp.jrc.es/EURdoc/JRC80420.pdf>